

Ekonomie evropské integrace

Martin Kvizda

Tomáš Paleta

2013

Cíl

Studenti by měli:

- znát základní problémy evropské integrace v ekonomické oblasti,
- samostatně je analyzovat a posuzovat,
- navrhnout jejich možná alternativní řešení,
- porovnávat náklady těchto problémů i možností jejich řešení .

Plán přednášek

1. **Úvod – historie a teorie integrace, vybrané problémy institucí a rozhodování v EU, empirie.**
2. **Mikroekonomie evropské integrace – základní nástroje v teorii a praxi, grafická analýza otevřenosti ekonomiky a aplikace tarifních bariér. Typy protekcionismu a efekty jeho odstraňování.**
Preferenční liberalizace – analýza jednostranné diskriminační liberalizace, analýza celní unie, srovnání celní unie a zóny volného obchodu. WTO, EU – empirické studie.
3. **Velikost trhu a její efekty – liberalizace, defragmentace a průmyslová restrukturalizace v teorii a praxi EU. Teorie nedokonalé konkurence a její odraz v reálné ekonomice evropské integrace. Ekonomické efekty soutěžní politiky.**
4. **Efekty hospodářského růstu a integrace trhů výrobních faktorů – střednědobé efekty růstu v Solowově analýze a tvorba kapitálu, dlouhodobé efekty a know-how. Mikroekonomie integrace trhů práce a kapitálu.**
5. **Společná zemědělská politika – cíle a původní představy, problémy CAP, reformy a jejich důsledky. Hodnocení přínosů a nákladů současné koncepce CAP, návrhy a možnosti dalšího vývoje.**

6. **Regionální politika a dopravní politika** – problém koheze, geografické zvláštnosti a jejich národohospodářské aspekty. Náklady a přínosy kohezních politik.
7. **TEST č. 1**
Monetární historie Evropy – Evropský měnový systém EMS, koncepce, předpoklady fungování, hospodářské výsledky, krize systému. Teorie a empirie fungování fixních kursů v EU.
8. **Optimální měnové oblasti** – problém definice, kritéria optimální měnové oblasti. Empirická posouzení Evropské unie jako optimální měnové oblasti, srovnání, perspektivy.
9. **Evropská měnová unie** – Maastrichtská smlouva a cíle společné měnové politiky, eurozóna. Evropský systém centrálních bank – cíle, nástroje a strategie, odpovědnost a nezávislost ECB. Empirie fungování.
10. **Fiskální politika a Pakt stability a růstu** – národní fiskální politiky v podmínkách EMU, externality, principy Paktu stability a růstu, jeho národohospodářské dopady.
11. **Ekonomická integrace a problémy trhu práce** – národní pracovní trhy a vliv integrace, instituce trhů práce, evropský model, teorie a praxe.
12. **Finanční trhy v eurozóně** – specifika finančních trhů v eurozóně, finanční instituce a trhy, mezinárodní význam společné měny.
13. **TEST č. 2**

Seminární práce

- každý student si zapíše jedno téma v „rozpisech témat“ v ISu;
- kompletní seminárka se odevzdává **7 dní před prezentací** do „odevzdáárny“ v ISu (přístupná všem zapsaným studentům);
- studenti si odevzdané seminárky předem nastudují a připraví se na diskusi;
- prezentace a obhajoba probíhá podle harmonogramu;
- na základě obhajoby a diskuse s kolegy jsou za seminárku uděleny body podle tabulky;
- opožděné odevzdání do ISu = odečtení 50 bodů z výsledného hodnocení za každý započatý týden zpoždění (pokud není v ISu vložena omluvenka) .

Náležitosti seminárky + max. bodové hodnocení:

● cca 4 - 8 stran A4 (kvalita nikoli kvantita)	10	
● popis a rozbor problému (zdroje)	15	
● přehled přístupů k řešení problému		15
● analýza problému		40
● kritika a alternativní návrh, vysvětlení, zhodnocení...		40
● grafy, tabulky, obrázky...		10
● seznam použitých zdrojů (citace!)		10
● prezentace (obhajoba argumentů)		30
● diskuse (otevření diskuse, reakce na připomínky,...)		30
	Σ	200

Hodnocení a ukončení

- bodované seminární práce,
- bodovaný průběžný test v 7. a 13. týdnu výuky,
- bodovaná diskuse na semináři,
- závěrečná ústní zkouška.

forma kontroly	možné hodnocení	Min.	Max.
Úspěšné absolvování 1. průběžného testu	0 až 100	0	100
Úspěšné absolvování 2. průběžného testu	0 až 100	0	100
Obhajoba seminární práce	0 až 200	0	200
Diskuse na seminářích	až 10 za seminář	0	120
Celkem		300	520

Hodnocení	Mezní výsledky hodnocení předmětu
A	max. 1 040 bodů (520 testy + semináře, 520 ústní zkouška)
F	méně než 500 bodů celkem, nebo 300 za testy + semináře

Literatura k předmětu

Základní literatura

- BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *The Economics of European Integration*. London: McGraw-Hill, 2009, 596 s.
- BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *The Economics of European Integration*. London: McGraw-Hill, 2004, 458 s.
- BALDWIN, R. – WYPLOSZ, C. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing, 1. vyd. 2008, 478 s.
- česká čítanka dostupná na stránkách předmětu v ISu

Doporučená literatura

- SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck, 2003. 380 s.
- EL-AGRAA, A. M. *The European Union. Economics and Policies*. Harlow: Prentice Hall, 2004, 566 s.
- MOLLE, W. T. M. *The economics of European integration : theory, practice, policy*. Aldershot: Ashgate, 2001, 497 s.
- mnoho dalších....

A. Historie a teorie integrace

Tragická situace po WW2

- 50-55 mil. mrtvých
 - 6,4 mil. Německo
 - 6,3 mil. Polsko
 - 20 mil SSSR
- Obrovský ekonomický pokles
 - 1945 HDP Německa na úrovni roku 1908
 - 1945 HDP Francie na úrovni roku 1891
- Zničená infrastruktura a průmyslová základna
- Hlad
 - potraviny z humanitární pomoci a na příděl

Příčiny války a možnosti prevence

Příčina	Řešení
Německo	Změna Německa z průmyslové na zemědělskou zemi
Kapitalismus	Komunismus
Nacionalismus	Integrace evropských zemí

První integrační seskupení

- **1949 Západní Německo**
Trizónie Francie, UK, USA
- **1948 OEEC**
Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci
- **1949 CMEA (RVHP)**
Rada vzájemné hospodářské pomoci

Politické teorie integrace

1. Federalismus

- nejstarší teorie
 - nejstarší praktická forma
 - antické městské státy
 - Švýcarská konfederace (14. stol.)
 - Holandská federace (1579)
- ideál politické i hospodářské spravedlnosti, kooperace a suverenity
- způsob, jak rozdělit exekutivní moc vlády tak, aby hospodářsko-politické cíle a opatření ústřední i regionálních vlád byly koordinovány a přitom si zachovaly určitou nezávislost.

- výkonná moc ve federaci rozdělena
- moc centrální vlády vymezena a omezena
- vymezení moci a nastavení limitů centrální vládě pod kontrolou volených zástupců občanů unie
- podpora existencí federálního soudního dvora

→ na stejné úrovni se dělí moc výkonná, zákonodárná a soudní

postup integrace:

- na počátku vytvořit federální ústavu
- vytvořit politické instituce bez ohledu na instituce ekonomické
- od politického systému odvodit hospodářské uspořádání vztahů

→ federace je racionální - řeší věci na různých (efektivních) úrovních

→ federace je přehledná a demokratická

→ federace je účinná (empirie)

2. Funkcionalismus

- funkcionalismus × federalismus
- polovina 60. let
- nedoporučuje vytvářet závazné ústavy a delimitace institucí
- prolomení tradiční vazby mezi určitým územím a jeho exekutivou
- vazba mezi určitou exekutivou a určitým exekutivním výkonem

→ nejefektivnější vazby vzniknou negociací subjektů trhu a nikoli podpisem dohody na nejvyšší úrovni

→ integrace je spontánní jako interakce mezi subjekty svobodného trhu

→ negativní integrační proces

→ stát jako takový není ideálním uspořádáním společenských a hospodářských vztahů

(MMF)

3. Neo-funkcionalismus

- funkcionalismus + realita

- 70. léta
- časová specifika
- regionální zvláštnosti
- vztahy mezi jednotlivými zeměmi mají vznikat přirozeně na základě svobodné volby subjektů trhu
- efektivně fungující vazby jsou zastřešeny politickými institucemi
- integrační proces = ekonomická a nepolitická záležitost
- politické instituce s vymezenou pravomocí a zodpovědností

→ funkční federalismus

→ dvě fáze integrace:

- negativní → vazby se tvoří
- pozitivní → efektivní vazby jsou upevněny a rozvíjeny „efektem přelévání“

(ESUO → EHS)

4. Intergovernmentalismus

- federalismus × národní exekutiva
- centrální autorita = servis integrace
- liberální intergovernmentalismus → žádná ústřední instituce
- centrální autorita není volena a nemá politickou zodpovědnost
- izolace politických scén národních zemí
- vzdálenost potenciálním voličům

→ historický kontext a multilaterální konsenzus

(Komise × Rada)

5. Teorie interdependence

- mezinárodní integrace = přirozený a nezvratný proces

→ empirie: za uplynulých 30 let se zintenzívnily hospodářské a politické vztahy i mezi zeměmi mimo integrační uskupení

→ interdependence = vnitřním činitelem dynamiky integrace

- integrace je tím silnější a efektivnější, čím podobnější (geograficky, kulturně, ekonomicky) země jsou
- u těchto zemí je integrace přirozená
- v daném čase existují mantinely integrace (realismus)

→ dvě tendence: k integraci a k zastavení integrace

(EU)

Dva pohledy na evropskou integraci

- **Mezivládní spolupráce (internacionalismus, intergovernmentalismus)**
 - demokratické národní vlády jako záruka míru
 - spolupráce na mezivládní úrovni
 - UK, Dánsko, Norsko, Island, Irsko, Švédsko, Švýcarsko
- **Supranacionalita (federalismus)**
 - demokracie není zárukou míru
 - omezení suverenity států je nutné
 - vytvoření federální Evropy
 - Benelux, Německo, Francie, Itálie, Rakousko

Internacionalismus x federalismus

- **Mezivládní spolupráce (internacionalismus, intergovernmentalismus)**
 - 1948 OEEC
 - 1949 Rada Evropy
 - 1950 Evropský dvůr pro lidská práva
- **Supranacionalita (federalismus)**
 - 1952 Evropské sdružení uhlí a oceli ECSC
 - 1957 Euratom
 - 1957 Evropské hospodářské společenství EEC

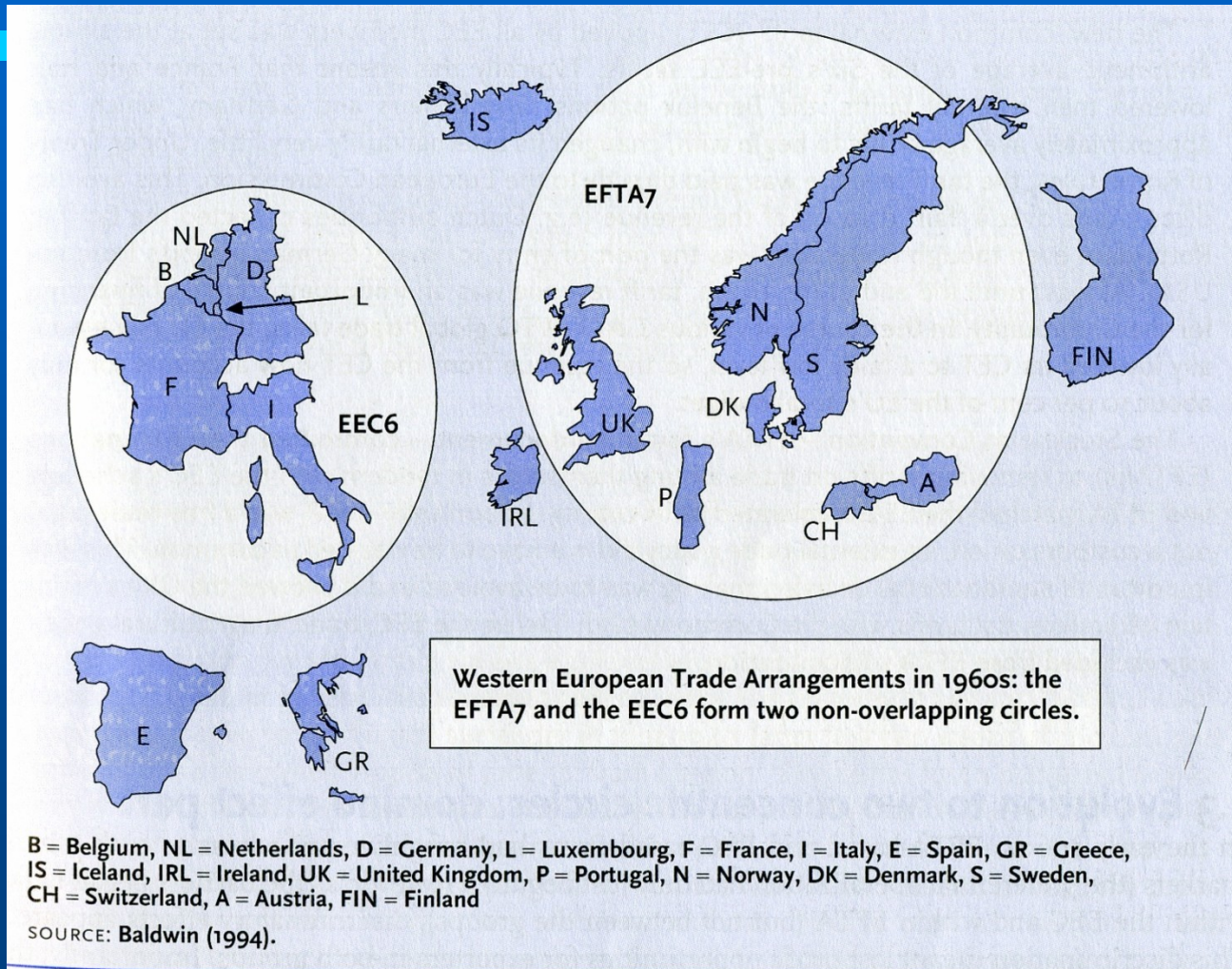
Evropské hospodářské společenství

- volný pohyb zboží
- společný vnější celní sazebník
- zabezpečení konkurence
- volný pohyb služeb
- volný pohyb pracovníků
- integrace kapitálových trhů
- společná zemědělská politika

Benelux, Německo, Francie, Itálie

OEEC

→ EEC
→ EFTA

EEC x EFTA

- EEC

- ekonomicky silnější
- rychlejší ekonomický růst
- obrovský nárůst vnitřního obchodu
- odstraňování vnitřních bariér ⇒ růst diskriminace vně

- EFTA

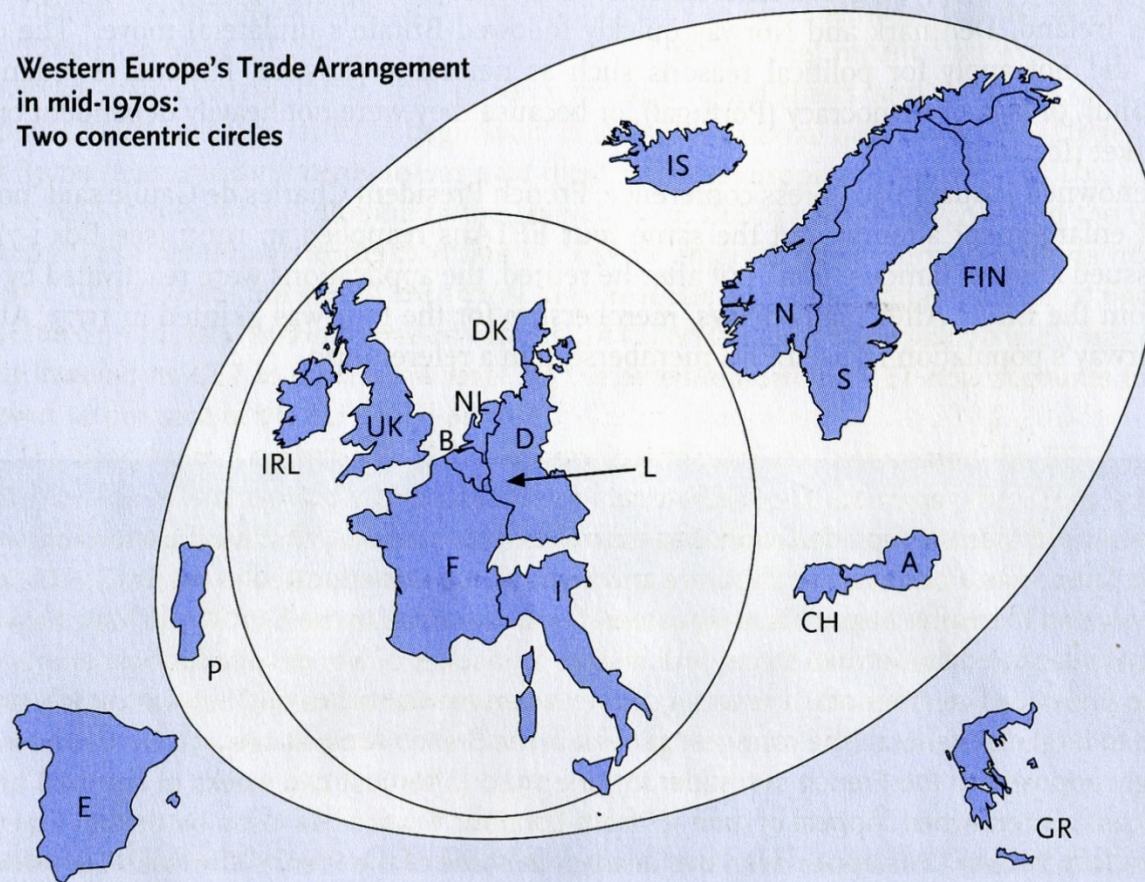
- poloviční ekonomická síla
- pomalejší ekonomický růst
- diskriminováno v obchodě s členy EEC

⇒ přestupy z EFTA do EEC

⇒ bilaterální smlouvy členů EFTA s EEC

EEC + EFTA ⇒ „zóna“ volného obchodu

Western Europe's Trade Arrangement
in mid-1970s:
Two concentric circles

NOTE: See previous figure, p.13, for abbreviations and source.

50. - 60. léta v západní Evropě

- fungující celní unie
- velmi dobré ekonomické výsledky ⇒ důvěra v národní vlády ⇒ není nutno hlubší integrace

70. léta v západní Evropě

- vysoká inflace
- utlumení ekonomického růstu
- expanzivní fiskální a monetární politika
- nárůst neviditelných překážek obchodu

Integrace přesto pokračuje...

- 1965 Slučovací smlouvy
- 1973 rozšíření o Velká Británie, Dánsko, Irsko
- 1978 Evropský monetární systém
- 1979 Přímé volby do EP
- 1981 rozšíření o Řecko
- 1986 rozšíření o Španělsko a Portugalsko

80. léta v západní Evropě

- liberální HP
- monetární restrikce
- pokles inflace
- růst nezaměstnanosti
- pozvolné nastartování ekonomického růstu

Integrace pokračuje

- 1987 Jednotný evropský akt
- 1992 Evropský hospodářský prostor (EEA)
- 1993 Maastrichtská smlouva
- 1995 rozšíření o Rakousko, Švédsko, Finsko

Program jednotného vnitřního trhu

- liberalizace vládních nákupů
- liberalizace kapitálových přesunů
- harmonizace a vzájemné uznávání technických standardů
- harmonizace DPH (do určité míry)
- větší integrace kapitálových trhů
- modernizace nebo eliminace přes-hraničních formalit

Evropský hospodářský prostor EEA (EHP)

- rozšíření jednotného trhu EC o země EFTA
 - volný pohyb neplatí pro zemědělské komodity
 - není uplatňován společný celní sazebník

 - země EFTA přijaly legislativu EC v dané oblasti, aniž by se na její tvorbě podílely

 - EFTA hovořila za své členské státy (supranacionalita)
- ⇒ EC vnutila EFTA supranacionalitu, ačkoliv ta ji po WW2 striktně odmítala

Maastrichtská smlouva – smlouva o EU 1993

- I. pilíř (supranacionální)
 - EEC
 - Euratom
 - ECSC
- II. pilíř (mezivládní spolupráce)
 - společná zahraniční a bezpečnostní politika
- III. pilíř (mezivládní spolupráce)
 - vnitro a justice

Rozpad východního bloku

- 80. léta SSSR Perestrojka, Glasnost'
- 1989 svobodné Polsko, Maďarsko, Československo, Východní Německo
- 1990 spojení Německa
- 1990 nezávislost Litvy, Lotyšska, Estonska
- 1991 rozpad SSSR

Spojení Německa & EURO

- spojení Německa
 - 80 mil. obyvatel
 - 30% evropského HDP
- cena za spojení
 - německá marka

⇒ Německo se zavázalo přijmout EURO výměnou za možnost znovu-spojení.

Východoevropské země součástí evropské integrace

- 1991 asociační dohody s Polskem, Maďarskem a Československem
- 1993 Kodaňská kritéria
- 1994 asociační dohody s Rumunskem, Bulharskem, Albánií, Estonskem, Litvou a Lotyšskem
- 2004 rozšíření o ČR, SR, Maďarsko, Polsko, Litvu, Lotyšsko, Estonsko, Slovinsko, Maltu a Kypr
- 2007 rozšíření o Rumunsko a Bulharsko
- kandidáti: Chorvatsko, Makedonie, Turecko, Island, **Černá Hora**

Kodaňská kritéria

- demokracie
- tržní mechanismus
- stabilní instituce
- vymahatelnost práva
- dodržování lidských práv
- podpora menšin
- ekonomická připravenost na vstup

Pokračování integrace

- 1997 Amsterodamská smlouva
- 1998 Eurozóna
- 1998 Evropská centrální banka ECB
- 2000 Smlouva z Nice
- 2002 Euro
- ~~2004 Evropská ústava~~
- 2009 Lisabonská smlouva

Amsterodamská smlouva 1997

- růst role EU v sociální politice
- růst pravomoci EP
- nutnost flexibilnější integrace

Smlouva z Nice 2000

- reforma institucí, platná pouze do přijetí 27. člena EU
- růst pravomocí velkých států

Lisabonská smlouva 2009

- „evropský prezident“ – předseda Rady
- „euro-ministr zahraničí“ – vysoký představitel pro zahraniční a bezpečnostní politiku
- zefektivnění administrativy, hlasování „dvojí většinou“
- možnost vystoupení z Unie

Euroval, fiskální reformy... 2011-

- záchranný mechanismus eurozóny
- Společná fiskální politika
- Politická integrace, dvourychlostní Evropa
- ???

Euroval I, II

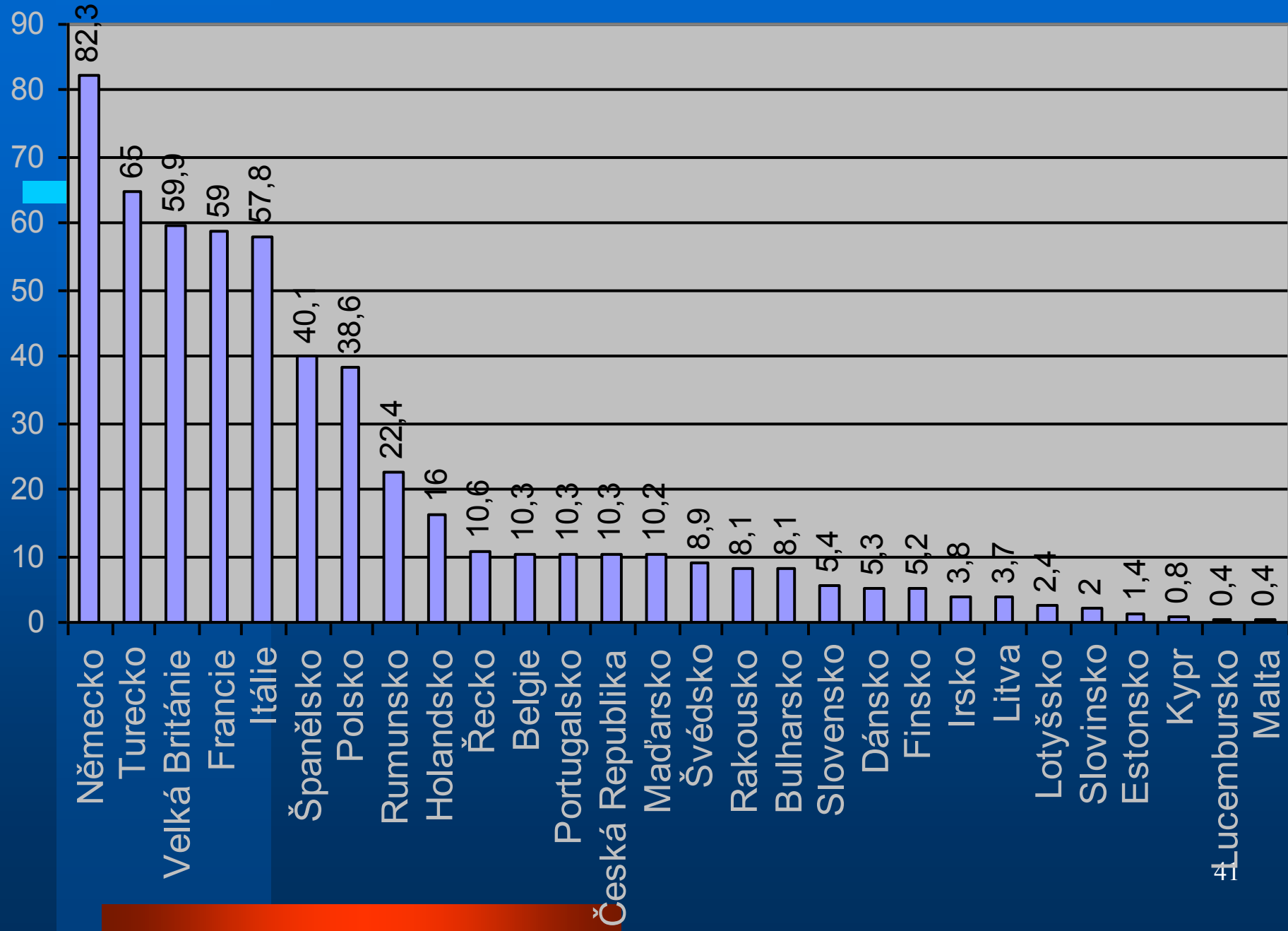
- záchranné mechanismy eurozóny
- Euroval I (European Financial Stability Facility - „EFSF“)
 - poskytování dočasné finanční pomoci členům eurozóny, kteří se ocitnou v problémech
 - prostředky z emise obligací a jiných dluhových instrumentů na kapitálovém trhu
 - Řecko, Irsko, Portugalsko, Španělsko?
- Euroval II (European Stability Mechanism – „ESM“)
 - nahradí ESFS v polovině roku 2013
 - půjčky do výše 500 mld. €
 - úvěry za výhodnějších podmínek než v ESFS

Evropa 2020

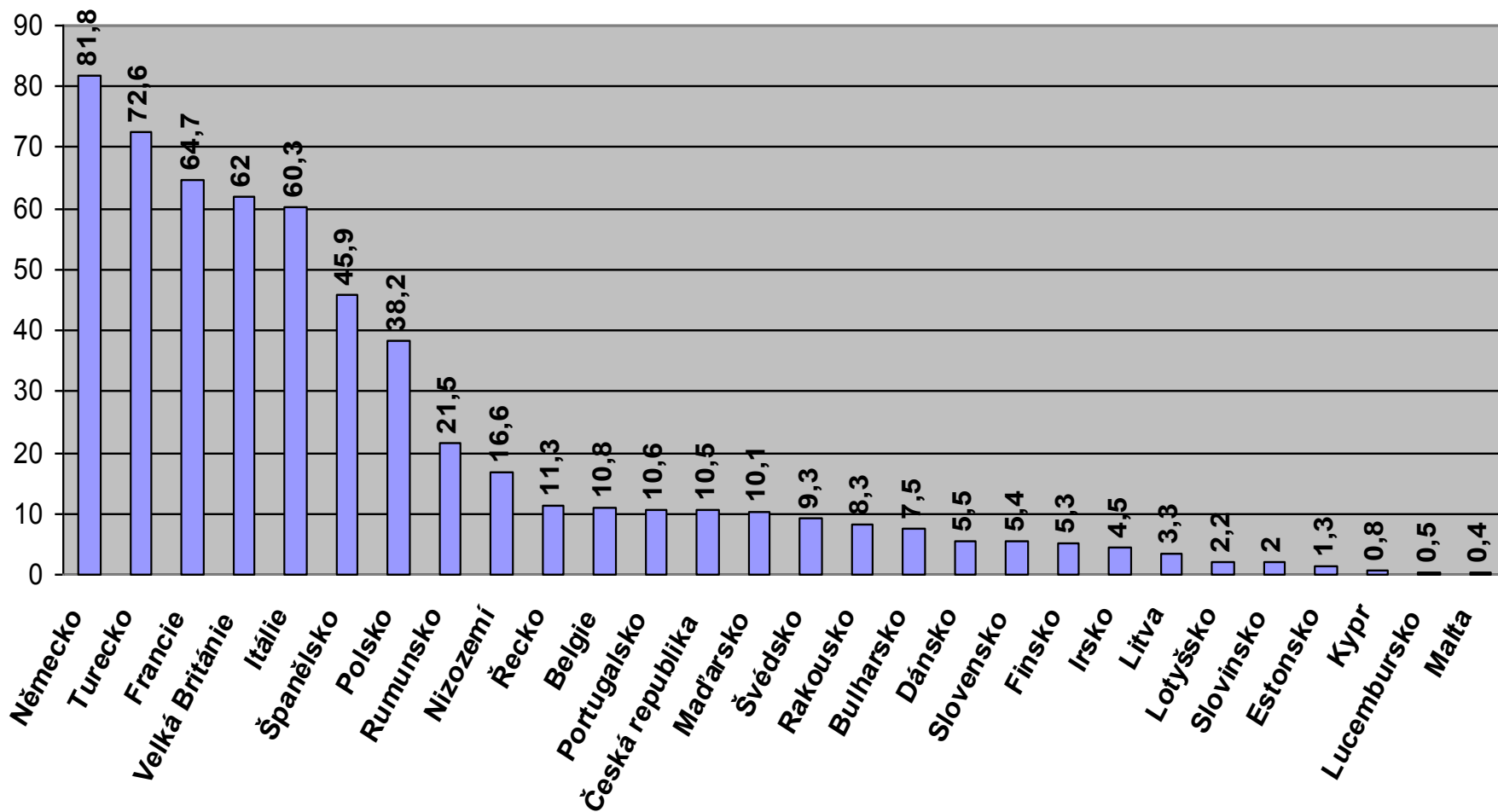
- Cíl: EU jako inteligentní a udržitelná ekonomika, která podporuje sociální začleňování
 - inteligentní růst (podpora znalostí, inovací, vzdělávání a digitální společnosti)
 - udržitelný růst (produkce méně náročná na zdroje a podpora konkurenceschopnosti EU)
 - růst podporující začleňování (zvýšení účasti na trhu práce, získávání dovedností a boj proti chudobě)

B. Vybraná fakta a instituce

Populace (mil.) členských států EU a Turecka

Populace (mil.) členských států a Turecka (2010)

Rozdělení podle populace

- velké státy
 - nad 35 mil. obyvatel
 - 75% populace EU
 - SRN, UK, Francie, Španělsko, Polsko, Itálie
- střední státy
 - 8 – 11 mil. obyvatel
 - Řecko, Belgie, Portugalsko, Česko, Maďarsko, Švédsko, Rakousko, Bulharsko
- malé státy
 - Slovensko, Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Lotyšsko, Slovinsko, Estonsko
- velmi malé státy
 - Kypr, Lucembursko, Malta
- mezi – nezařazené státy
 - Nizozemí (16,6 mil.), Rumunsko (21,5 mil.)

HDP na obyvatele za rok 2010 (PPS)

Lucembursko	69100	Kypr	24000
Nizozemsko	32800	Řecko	21700
Irsko	30700	Slovinsko	21200
Rakousko	30700	Malta	20400
Dánsko	30400	Portugalsko	19800
Švédsko	30100	Česká republika	19500
Německo	29000	Slovensko	18100
Belgie	28900	Estonsko	15900
Finsko	28300	Maďarsko	15700
UK	27800	Polsko	15300
Francie	26100	Litva	14200
Španělsko	24700	Lotyšsko	12600
Itálie	24300	Rumunsko	11000
EU - 27	24500	Bulharsko	10600

Rozdělení podle HDP/obyvatele

- **super vysoká úroveň**
 - 65 000 EUR / obyvatele / rok
 - Lucembursko
- **vysoká úroveň**
 - více než 24 000 EUR / obyvatele / rok
 - Dánsko, Irsko, Rakousko, Nizozemsko, Belgie, Finsko, Itálie, Německo, Francie, UK, Švédsko, Španělsko
- **střední úroveň**
 - 12 000 – 24 000 EUR / obyvatele / rok
 - Kypr, Portugalsko, Slovinsko, Řecko, Česko, Malta, Maďarsko, Slovensko, Estonsko, Polsko, Litva
- **nízká úroveň**
 - méně než 12 000 EUR / obyvatele / rok
 - Bulharsko, Rumunsko, Lotyšsko

Obchod EU

- 75% obchodu v rámci Evropy + SNS
- top export do USA, Švýcarsko
- top import z Číny
- nejméně otevřené Řecko
- nejvíce otevřený Benelux

Instituce: Rada ministrů

- složení
 - zástupci členského státu
 - příslušní resortní ministři
- úkoly
 - schvaluje nová právní ustanovení EU
 - schvaluje mezinárodní smlouvy, kde EU je celek
 - koordinuje HP
 - rozhoduje o II. a III. pilíři
- schvalování
 - jednomyslně (daně, sociální zabezpečení, zahraniční politika, společná obrana, ...)
 - kvalifikovanou většinou

Hlasování kvalifikovanou většinou

Do roku 2004:

- celkový počet hlasů v EU 15 = 87
- pro přijetí bylo třeba 62 hlasů (71%).

→ např. schválení 71% mohlo zastupovat pouze 58% obyvatel; naopak 3 největší země mohly zamezit schválení ustanovení, s kterým ostatních 12 souhlasilo.

Po smlouvě z Nice (od roku 2007):

- celkový počet hlasů EU 27 = 345
- 1. kritérium počtu hlasů: musí souhlasit alespoň 72 % všech hlasů (255 z 345);
- 2. kritérium počtu členů: musí souhlasit nejméně 55 % členských států (15 z 27);
- 3. kritérium populace: souhlasné hlasy musí zastupovat alespoň 62 % celkové populace.

Po Lisabonské smlouvě (od 1. 11. 2014)

- kritérium počtu států: musí souhlasit nejméně 55 % členů Rady (alespoň 15 zastupujících členských států z 27)
- Kritérium počtu obyvatel: souhlasné hlasy musí zastupovat nejméně 65 % obyvatelstva Unie

Instituce: Evropská Rada

- složení
 - vedoucí představitelé (premiér popř. prezident)
 - předseda komise
- úkoly
 - zhodnocuje předsednictví daného státu (co půl roku)
 - neplní žádnou legislativní funkci
 - má velký politický vliv

Instituce: Komise

- složení
 - každý stát poskytne jednoho komisaře
 - není zástupcem členského státu
- úkoly
 - předkládá legislativu ke schválení Radě a EP
 - zavádí a vykonává společné politiky EU, spravuje rozpočet, zastupuje EU na mezinárodní scéně
 - dohlíží a vynucuje dodržování legislativy EU
- schvalování
 - prostou většinou

Instituce: Evropský parlament

- složení
 - volení zástupci států
- úkoly
 - dohlíží na instituce EU, zejména Komisi
 - podílí se na legislativním procesu EU
 - vydává nezávazné rezoluce, kde prezentuje názory EU
- schvalování
 - většinovým hlasováním

Počet zástupců států v EP

	Počet zástupců		Počet zástupců
Malta	5	Portugalsko	22
Lucembursko	6	Maďarsko	22
Kypr	6	Belgie	22
Estonsko	6	ČR	22
Slovinsko	7	Řecko	22
Lotyšsko	8	Nizozemí	25
Litva	12	Rumunsko	33
Irsko	12	Polsko	50
Finsko	13	Španělsko	50
Dánsko	13	Itálie	72
Slovensko	13	Francie	72
Bulharsko	17	Velká Británie	72
Rakousko	17	Německo	99
Švédsko	18	C E L K E M	736

Instituce: Evropský soudní dvůr

- složení
 - každý stát jeden soudce
 - 8 generálních advokátů
- úkoly
 - provádí výklad právních ustanovení EU
 - přezkoumává právo členských států, zda není v rozporu s právem EU
 - dbá na dodržování povinností členských zemí vyplývajících ze smluv
- schvalování
 - většinovým hlasováním

Instituce: Hospodářský a sociální výbor

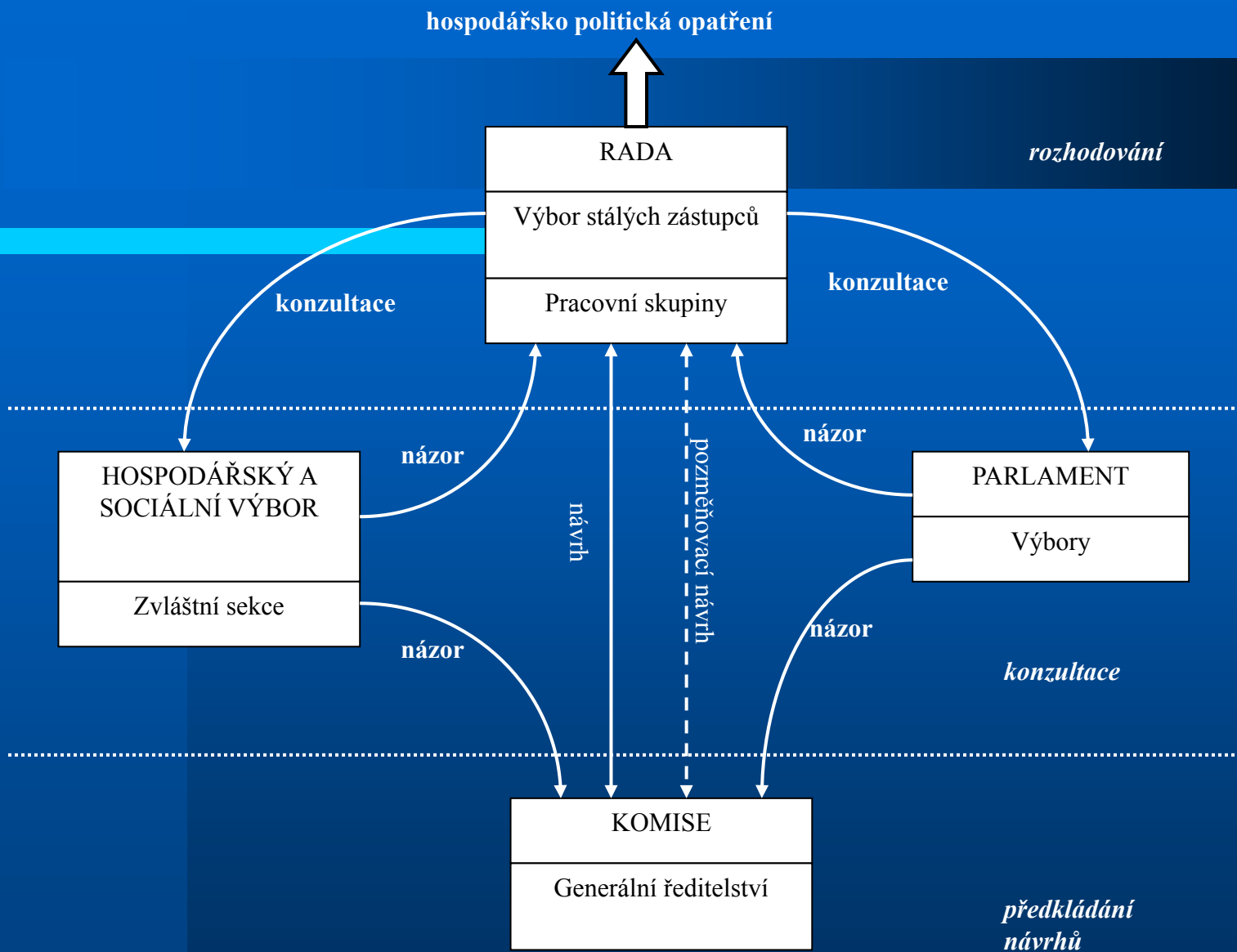
- složení
 - skupina I: zaměstnavatelé
 - skupina II: zaměstnanci
 - Skupina III: socioprofesionální zájmy (např. zemědělci, spotřebitelé)
- úkoly
 - poradní orgán podílející se na rozhodovacím procesu
 - zastoupení občanské společnosti
 - transparentnost
- schvalování
 - prostou většinou

Legislativa

- komise téměř monopol na tvorbu nové legislativy
- schvalování Radou a EP
- různé procedury schvalování

Procedury schvalování

- **spolurozhodování**
 - v 80% ze všech schvalování
 - nutné schválení Radou i EP
- **konzultace**
 - vyjádření EP ještě před předložením návrhu Komisí
 - schvalováno Radou
- **vyjádření souhlasu**
 - EP může návrh vetovat, nemůže měnit
 - schvalováno Radou
- **kooperace (nahrazováno spolurozhodováním)**
 - EP může návrhy měnit před předložením Komisí
 - schvalováno Radou

Pramen: Barnes, I., Barnes, P. M., (1998)

Tab. 5 – 14 Rozhodovací proces EU

Rozpočet EU: výdaje

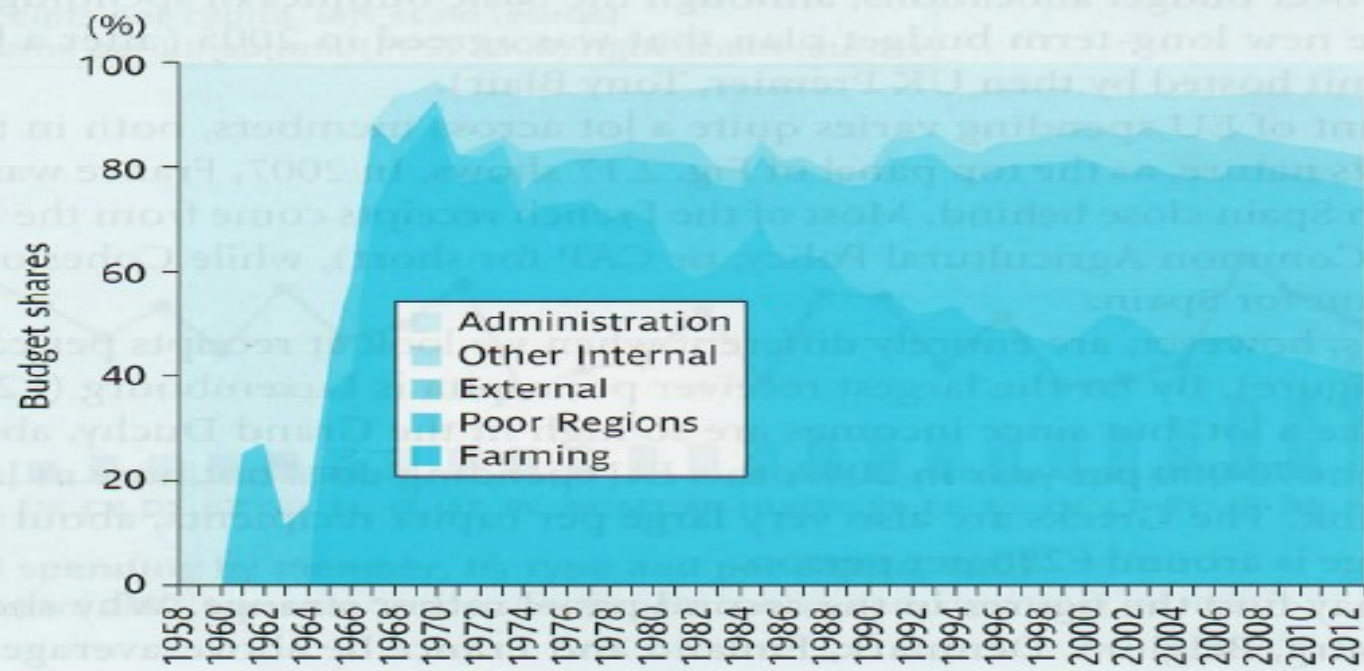
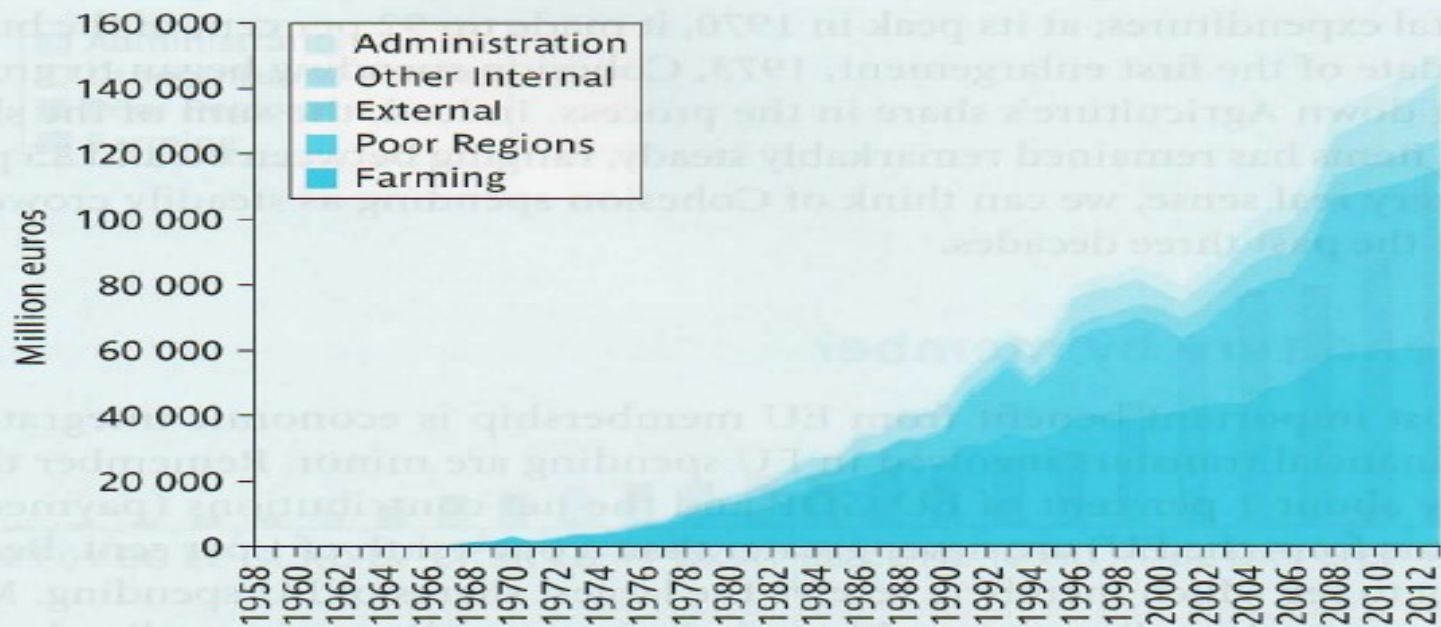
1. **Udržitelný růst (45,4 %)** – vzdělání, výzkum, inovace, doprava, energetické sítě, podpora regionů
2. **Ochrana přírodních zdrojů (42,1 %)** – zemědělství
3. **Občanství, svoboda, bezpečnost a právo (1,2 %)** – migrace, boj proti terorismu, lidská práva
4. **Globální partnerství (5,7 %)** – pomoc nečlenským zemím
5. **Administrativa (5,6 %)**

Rozpočty EU v jednotlivých letech (mld. EUR)

2000	91,9
2001	93,3
2002	100,2
2003	102,0
2004	103,0
2005	104,9
2006	107,0
2007	115,5
2008	120,3
2009	133,8
2010	141,5
2011	141,9

Historický vývoj výdajů

- začal 0,08% HDP EC
- prudký nárůst
 - 60tá léta – zemědělství
 - 80tá léta - kohezní fondy
- nyní cca 1,24 % HDP EU

16 The EU budget spending, 1958–2012

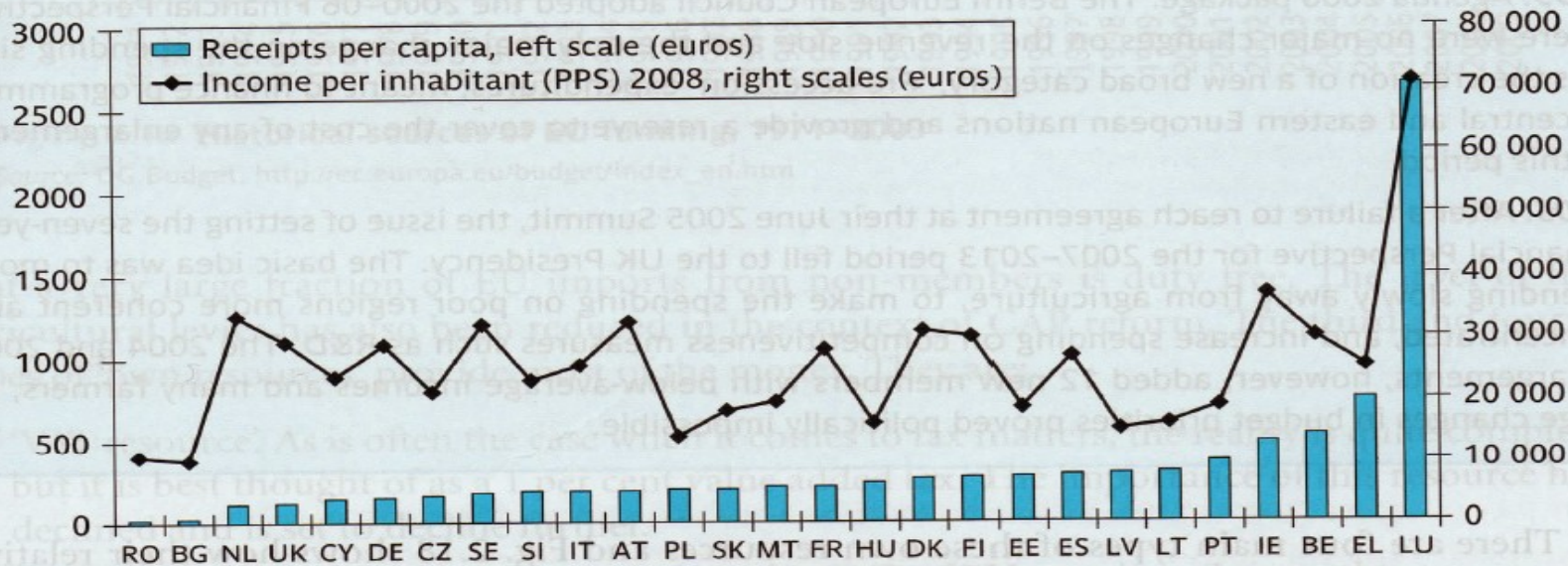
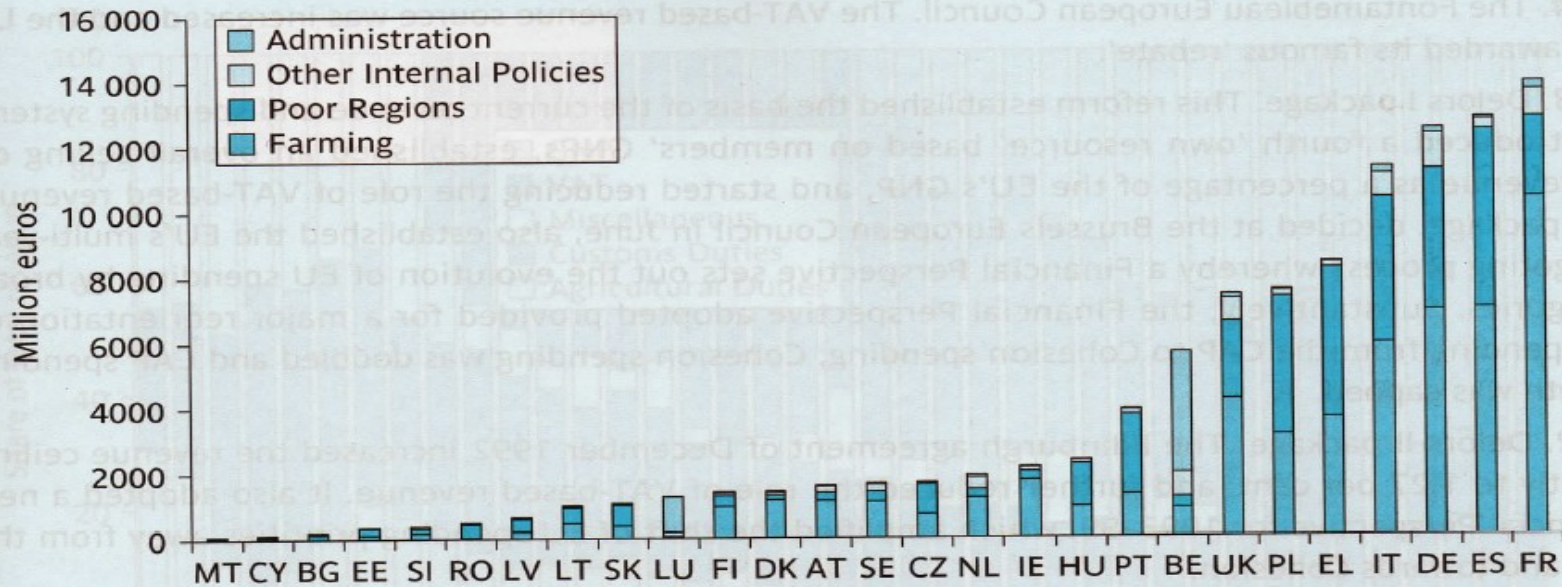

Figure 2.17 EU spending by member, by type and per capita, 2007

Source: Financial Report, 2007, European Commission, http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm

Příspěvky jednotlivých států EU versus HDP

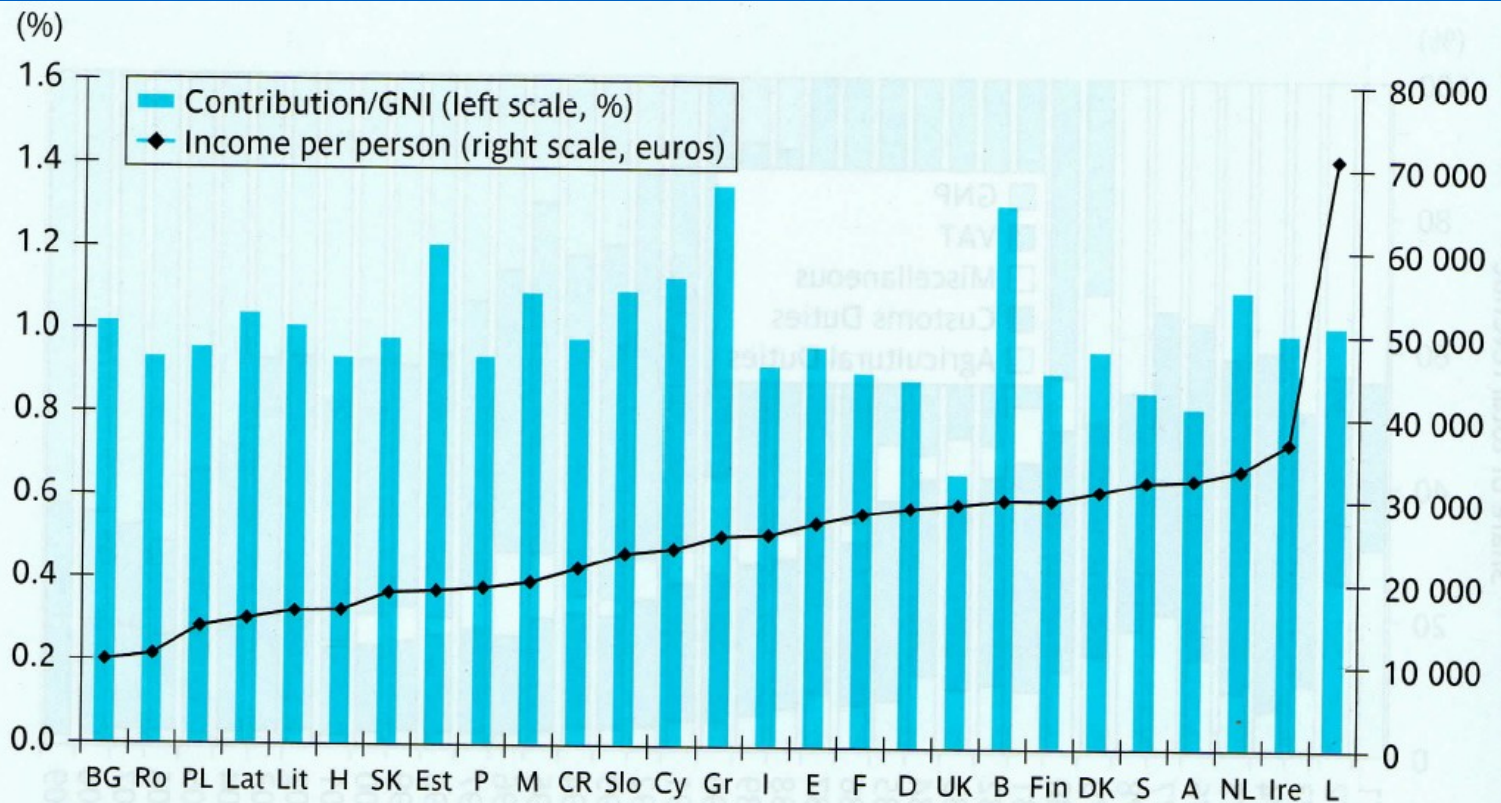

Figure 2.19 Contribution versus GDP by EU members, 2003

Rozpočet EU: příjmy

1. **tradiční zdroj (11,6 %)** – cla, zemědělské poplatky
2. **vlastní zdroj (11,3 %)** - podíl na vybrané DPH
3. **„čtvrtý“ vlastní zdroj (75,9 %)** - příspěvek států dle HND
4. **ostatní (1,2 %)** – daně zaměstnanců EU...

Rozpočet EU: příjmy

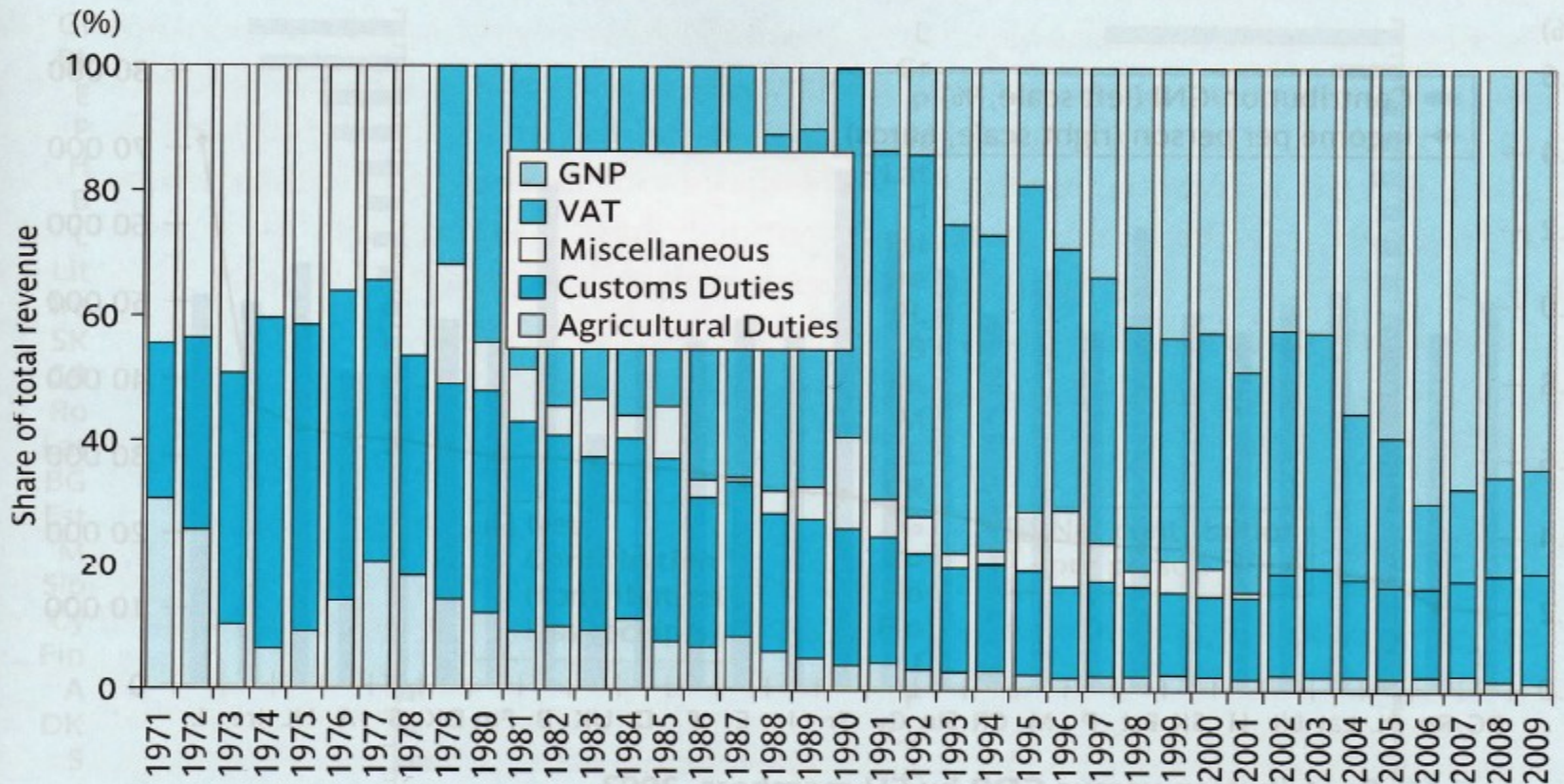
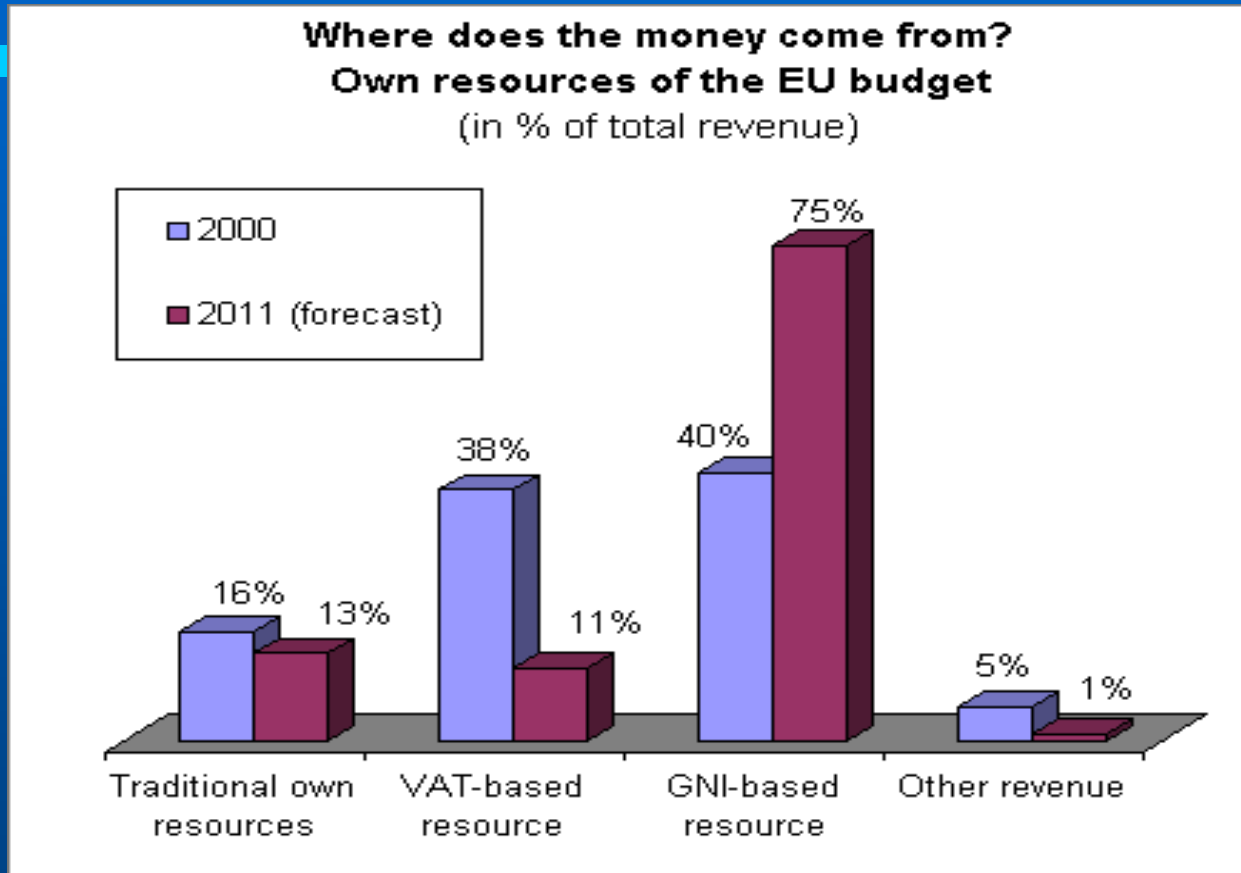

Figure 2.18 Historical sources of EU funding, 1971–2009

Source: DG Budget, http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm

Rozpočet EU: příjmy

Zdroj: http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/financing/fin_en.cfm#own_res

Rabat UK – „mechanismus Fontainebleau“

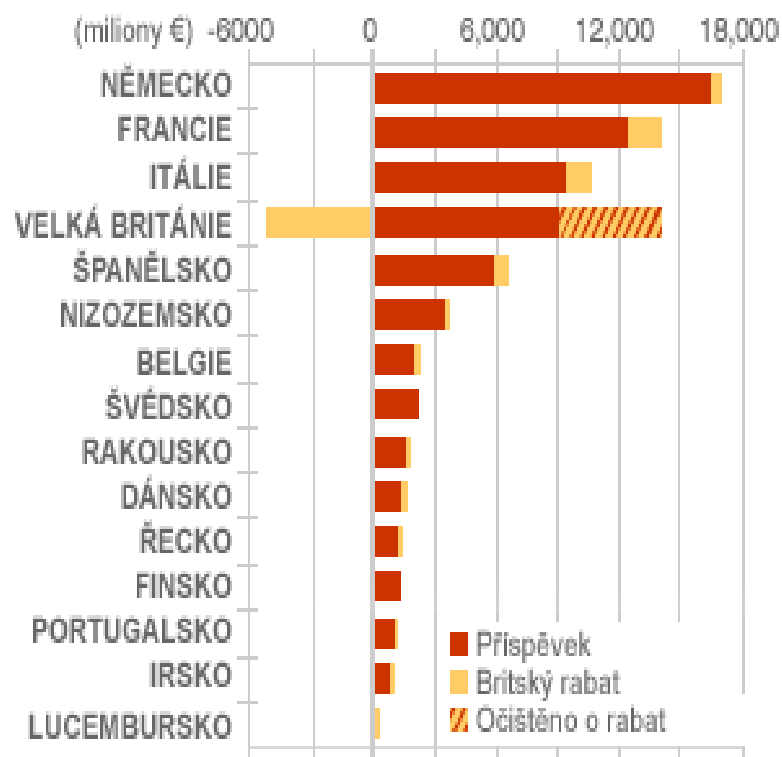
- malý podíl zemědělství v UK
- velký obchod s ne-členskými zeměmi

⇒ malý příjem z EU, velká platba do EU

- kompromis z Fontainebleau – UK je každoročně navraceno 2/3 z britské čisté pozice

Rabat UK – příspěvky jednotlivých států EU 2003

PŘÍSPĚVKY JEDNOTLIVÝCH STÁTŮ, 2003

ZDROJ: Evropská komise

Rozpočtový proces

- roční rozpočet je podřízen šestileté finanční perspektivě
- roční rozpočet musí být schválen jako vyrovnaný
- rozpočet připravuje Komise
- rozpočet musí schválit Rada a EP

C. Rozhodování v EU

Alokace úkolů: kompetence

- **národní kompetence**
 - státy rozhodují nezávisle na EU
- **sdílené kompetence**
 - EU rozhoduje v součinnosti se státy
 - II. a III. pilíř EU
- **výhradní kompetence Společenství**
 - EU rozhoduje nezávisle na státech
 - I. pilíř EU

Subsidiarita

- rozhodnutí co nejdříve lidem
- EU má rozhodovat pouze o věcech, kde nelze učinit efektivně rozhodnutí na nižším stupni veřejné správy

Fiskální federalismus

- jak nejlépe alokovat kompetence mezi jednotlivé úrovně veřejné správy
- pro a proti rozhodování na centrální úrovni
 - diverzifikace a lokální informační výhody (proti)
 - úspory z rozsahu (pro)
 - spillover efekt (pro)
 - demokratický volební proces (proti)
 - jurisdikční konkurence (proti)

Diverzifikace a lokální info výhody

- lidé různých národů mají různé preference
- centrální rozhodování neodráží preference
- centrální rozhodování znamená kompromis

⇒ upřednostnění decentralizovaného rozhodování

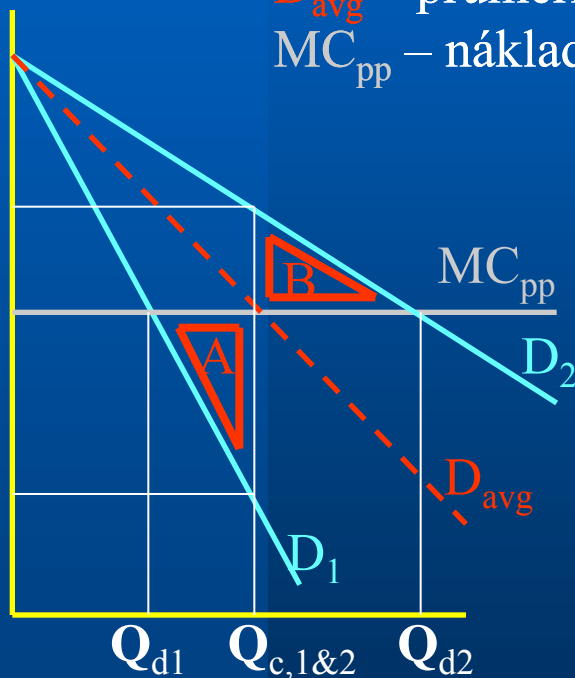
Diverzifikace a lokální info výhody

D_1 – D v regionu s dostatečnou kapacitou veřejné dopravy

D_2 – D v regionu s nedostatečnou kapacitou veřejné dopravy

D_{avg} – průměrná D centralizované oblasti

MC_{pp} – náklady veřejné dopravy na osobu (daně)

Decentr.: Q_{d1} ($MC=D_1$), Q_{d2} ($MC=D_2$)

Centr.: $Q_{c,1\&2}$ ($MC = D_{avg}$)

\Rightarrow ztráta A ($D_1 < MC$) pro region 1

\Rightarrow ztráta B ($D_2 > MC$) pro region 2

Úspory z rozsahu

- při poskytování služby ve větším měřítku, dochází k poklesu nákladů na jednotku

⇒ upřednostnění centralizovaného rozhodování

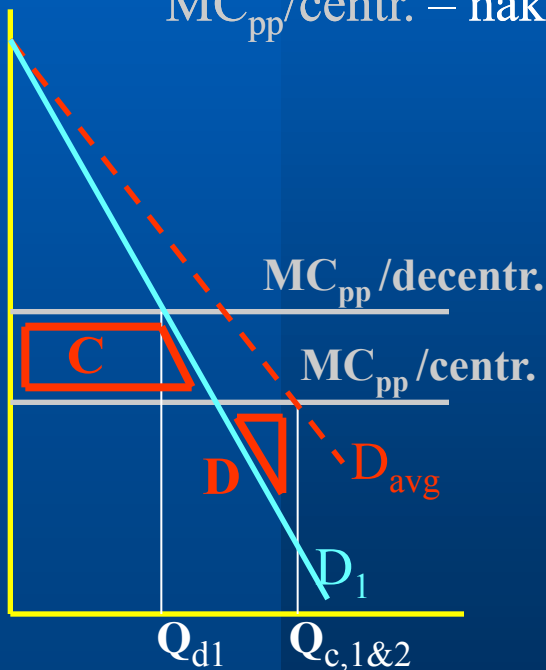
Úspory z rozsahu

D_1 – lokální poptávka v regionu

D_{avg} – průměrná poptávka centralizované oblasti

$MC_{pp}/decentr.$ – náklady, pokud se služba poskytuje decentralizovaně

$MC_{pp}/centr.$ – náklady, pokud se služba poskytuje centralizovaně

Centr.:

$Q_{c,1\&2}$ ($MC_{pp}/centr. = D_{avg}$)

\Rightarrow ztráta D ($D_1 < MC$), diverzifikace

\Rightarrow zisk C ($MC_{decentr.} > MC_{centr.}$), úspory z rozsahu

Spillover efekt

- pozitivní efekt přelévání (spillover)
 - zisk ze zavedení pravidla v jedné decentr. oblasti je zisk i pro jiné oblasti
 - např. větší příspěvek na armádu
- negativní efekt přelévání
 - zisk ze zavedení pravidla v jedné decentr. oblasti je ztráta pro jiné oblasti
 - např. snížení DPH

⇒ upřednostnění centralizovaného rozhodování

Demokracie - kontrolní mechanismus

- chyby místních politiků jsou voliči lépe analyzovány než u centrálních politiků
- místní politici se mohou méně zpronevřit svým slibům
- demokratický princip: neosvědčíš-li se, nejsi zvolen; je silnější na decentrální úrovni

⇒ upřednostnění decentralizovaného rozhodování

Jurisdikční konkurence

- pokud není volič spokojen s vládou, může odejít (možnost exitu) na území jiné vlády
- možnosti odchodů za jinou vládou jsou větší u místních vlád
- ochota odejít za jinou vládou je větší, když se jedná o odchod v rámci jednoho celku

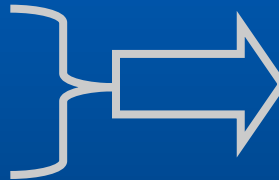
⇒ upřednostnění decentralizovaného rozhodování

Praktická aplikace na EU – I.pilíř

- úspory z rozsahu
 - CAP

- odstranění spillover efektů

- importní cla
- vládní dotace
- daňové výjimky

zvýhodnění jedné firmy =
znevýhodnění jiné

- rozdíly v preferencích nevýznamné

⇒ centralizované (harmonizované) rozhodování

Praktická aplikace na EU – II.pilíř

- úspory z rozsahu
 - společná armáda
- rozdíly v preferencích významné
 - společná armáda (zapojování UK do mezinárodních konfliktů x Švédsko řeší jen vnitřní záležitosti)

⇒ koordinované rozhodování

Praktická aplikace na EU – III.pilíř

- úspory z rozsahu
 - společná policie
- významná národní specifika
 - justice (kontinentální právo např. v Německu x anglosaské právo v UK)

⇒ koordinované rozhodování

Praktická aplikace na EU – národní politiky

- významné rozdíly v preferencích

- sociální politika

harmonizace = velké ztráty užitků

- velké informační náklady

- politika trhu práce (pracovní trh v UK x SRN)

- znemožnění exitu

- přímé daně

harmonizace = nemožnost přesunu
za nižšími daň. náklady

⇒ národní (neharmonizované) rozhodování

Ekonomický pohled na rozhodování

- **efektivní rozhodování**
 - řešení má schopnost projít schvalováním
 - řešení se změní v realitu
- **kvantifikování efektivity**
 - pravděpodobnost vytvoření souhlasných resp. nesouhlasných koalic

Efektivita při QMV hlasování

- pravděpodobnost nalezení shody

	EU 6	EU 9	EU 10	EU 12	EU 15	EU 27	EU 29
QMV: historie (%)	21,9	14,7	13,7	9,8	7,8		
QMV: bez reformy (%)					7,8	2,5	
QMV: dle Nice (%)					3,6	2,8	2,3
QMV: dle Lisabonu (%)					10,1	12,9	12,2

Indikátory hlasovací moci v EU – Marek Loužek

1. Algoritmus: relativní podíly na hlasech v EP
2. Algoritmus: dtto po max. rozšíření
3. Algoritmus: relativní podíly na hlasech v Radě
4. Algoritmus: dtto po max. rozšíření
5. Algoritmus: dtto při QMV
6. Algoritmus: podíly v EP při rozšíření o 6 zemí
7. Algoritmus: podíly v Radě při rozšíření o 6 zemí
8. Algoritmus: podíly v EP při rozšíření o 1 zemi
9. Algoritmus: dtto při rozšíření o 2 země.

Tab. 3 Relativní síla - podíly zemí na hlasech (%)

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	18,50	13,52	12,24	8,40	8,40	15,37	9,66	18,26	17,61
Británie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Francie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Itálie	13,46	9,83	12,24	8,40	8,40	11,18	9,66	13,28	12,81
Španělsko	9,35	6,83	11,39	7,82	7,82	7,76	9	9,22	8,89
Nizozemí	4,67	3,41	5,49	3,76	3,76	3,88	4,33	4,61	4,44
Řecko	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Belgie	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Portugalsko	4,11	3,01	5,06	3,47	3,47	3,41	4	4,05	3,91
Švédsko	3,36	2,46	4,22	2,89	2,89	2,79	3,33	3,32	3,20
Rakousko	3,18	2,32	4,22	2,89	2,89	2,63	3,33	3,13	3,02
Dánsko	2,43	1,77	2,95	2,02	2,02	2,01	2,33	2,39	2,31
Finsko	2,43	1,77	2,95	2,02	2,02	2,01	2,33	2,39	2,31
Irsko	2,24	1,63	2,95	2,02	2,02	1,86	2,33	2,21	2,13
Lucembursko	1,12	0,81	1,69	1,15	1,15	0,93	1,33	1,10	1,06
Polsko	0	6,83	0	7,82	7,82	7,76	9	0	0
(Rumunsko)	0	4,51	0	4,05	4,05	0	0	0	0
ČR	0	2,73	0	3,47	3,47	3,10	4	0	0
Maďarsko	0	2,73	0	3,47	3,47	3,10	4	0	3,55
(Bulharsko)	0	2,32	0	2,89	2,89	0	0	0	0
(Slovensko)	0	1,77	0	2,02	2,02	0	0	0	0
(Litva)	0	1,63	0	2,02	2,02	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	1,09	0	1,15	1,15	0	0	0	0
Slovinsko	0	0,95	0	1,15	1,15	1,08	1,33	1,29	1,24
Estonsko	0	0,81	0	1,15	1,15	0,93	1,33	0	0
Kypr	0	0,81	0	1,15	1,15	0,93	1,33	0	0
(Malta)	0	0,68	0	0,86	0,86	0	0	0	0
Celkem (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Cel. počet hlasů	535	732	237	345	345	644	300	542	562

Tab. 4: Účasti zemí na většinových koalicích (%)

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	74,05	72,31	66,43	63,33	91,51	72,96	90,45	74,17	74,05
Británie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Francie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Itálie	66,30	65,22	66,43	63,33	91,51	65,57	90,45	66,34	66,24
Španělsko	61,66	60,31	65,67	62,73	89,70	60,51	88,54	61,63	61,41
Nizozemí	55,12	55,08	60,80	58,57	71,58	55,21	70,56	55,33	55,30
Řecko	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Belgie	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Portugalsko	54,64	54,47	60,31	58,30	70,03	54,57	69,02	54,64	54,68
Švédsko	53,73	53,65	59,71	57,76	66,85	53,74	65,87	53,83	53,82
Rakousko	53,51	53,45	59,71	57,76	66,85	53,53	65,87	53,56	53,59
Dánsko	52,73	52,63	58,57	56,93	61,91	52,70	61,34	52,75	52,76
Finsko	52,73	52,63	58,57	56,93	61,91	52,70	61,34	52,75	52,76
Irsko	52,55	52,43	58,57	56,93	61,91	52,49	61,34	52,55	52,54
Lucembursko	51,14	51,21	57,60	56,12	56,87	51,24	56,51	51,28	51,30
Polsko	0	60,31	0	62,73	89,70	60,51	88,54	0	0
(Rumunsko)	0	56,74	0	58,84	73,17	0	0	0	0
ČR	0	54,06	0	58,30	70,03	54,16	69,02	0	0
Maďarsko	0	54,06	0	58,30	70,03	54,16	69,02	0	54,24
(Bulharsko)	0	53,45	0	57,76	66,85	0	0	0	0
(Slovensko)	0	52,63	0	56,93	61,91	0	0	0	0
(Litva)	0	52,43	0	56,93	61,91	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	51,62	0	56,12	56,87	0	0	0	0
Slovinsko	0	51,417	0	56,12	56,87	51,45	56,51	51,47	51,47
Estonsko	0	51,21	0	56,1221	56,87	51,24	56,51	0	0
Kypr	0	51,21	0	56,12	56,87	51,24	56,51	0	0
(Malta)	0	51,01	0	55,84	55,13	0	0	0	0
VK*	16384	66837454	13511	55475483	2080525	1044204	54486	32624	65236

* Většinové koalice

Tab. 5: Colemanovy indexy (%) – výsledky

	Algor. 1	Algor. 2	Algor. 3	Algor. 4	Algor. 5	Algor. 6	Algor. 7	Algor. 8	Algor. 9
Německo	69,58	68,20	54,78	51,04	90,81	68,77	89,50	69,71	69,65
Británie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Francie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Itálie	47,16	46,34	54,78	51,04	90,81	46,44	89,50	46,93	46,82
Španělsko	33,74	31,18	50,73	47,20	86,66	31,14	85,14	33,21	32,70
Nizozemí	14,81	15,05	23,16	22,27	45,22	15,11	43,53	14,87	14,82
Řecko	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Belgie	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Portugalsko	13,44	13,15	20,54	20,55	41,72	13,20	40,04	12,86	13,01
Švédsko	10,79	10,64	17,29	17,12	34,43	10,67	32,94	10,49	10,51
Rakousko	10,15	10,01	17,29	17,12	34,43	10,05	32,94	9,74	9,84
Dánsko	7,89	7,50	11,30	12,00	23,19	7,52	22,20	7,37	7,39
Finsko	7,89	7,50	11,30	12,00	23,19	7,52	22,20	7,37	7,39
Irsko	7,36	6,87	11,30	12,00	23,19	6,89	22,20	6,77	6,76
Lucembursko	3,30	3,12	5,67	6,89	11,68	3,13	11,33	3,07	3,14
Polsko	0	31,18	0	47,20	86,66	31,14	85,14	0	0
(Rumunsko)	0	20,16	0	24,02	48,79	0	0	0	0
CR	0	11,89	0	20,55	41,72	11,94	40,04	0	0
Maďarsko	0	11,89	0	20,55	41,72	11,94	40,04	0	11,72
(Bulharsko)	0	10,01	0	17,12	34,43	0	0	0	0
(Slovensko)	0	7,50	0	12,00	23,19	0	0	0	0
(Litva)	0	6,87	0	12,00	23,19	0	0	0	0
(Lotyšsko)	0	4,37	0	6,89	11,68	0	0	0	0
Slovinsko	0	3,75	0	6,89	11,68	3,76	11,33	3,65	3,64
Estonsko	0	3,12	0	6,89	11,68	3,13	11,33	0	0
Kypr	0	3,12	0	6,89	11,68	3,13	11,33	0	0
(Malta)	0	2,50	0	5,16	7,81	0	0	0	0
MVK*	11328	43330354	6645	23107924	1881096	690912	48657	22412	44622

*MVK při odečítání největšího prvku v koalici.

Důležitost způsobu schvalování

- příklad, Radu tvoří 3 země
 - A – 40% hlasů
 - B – 40% hlasů
 - C – 20% hlasů
- hlasování prostou většinou (50%)
 - ke schválení je třeba libovolných dvou států \Rightarrow všechny tři země disponují stejnou silou
- hlasování kvalifikovanou většinou (75%)
 - ke schválení je třeba vždy stát A a B \Rightarrow stát C nedisponuje žádnou silou

Distribuce síly mezi zeměmi

- síla je schopnost jednoho státu ovlivnit rozhodnutí EU
- obecně větší sílu mají země s větším počtem hlasů
- díky metodě back scratching i malé státy mohou disponovat velkou silou
- důležité nejsou jenom hlasy, ale i metoda schvalování

Metoda back scratching (horse trading)

- směnný obchod s rozhodnutími mezi zeměmi
- země ustoupí v otázce pro ni minoritní (pro druhý stát majoritní)
 - druhá země obdrží „dárek“ např. vyšší kvóty na mléko
- země očekává ustoupení druhého státu v otázce pro ni majoritní (pro druhou zemi minoritní)
 - první země obdrží „dárek“ např. zahrnutí sobů do CAP

Dvě extrémní teorie rozpočtu

- rozpočet je souhrn dávků (back scratching je používanou metodou)

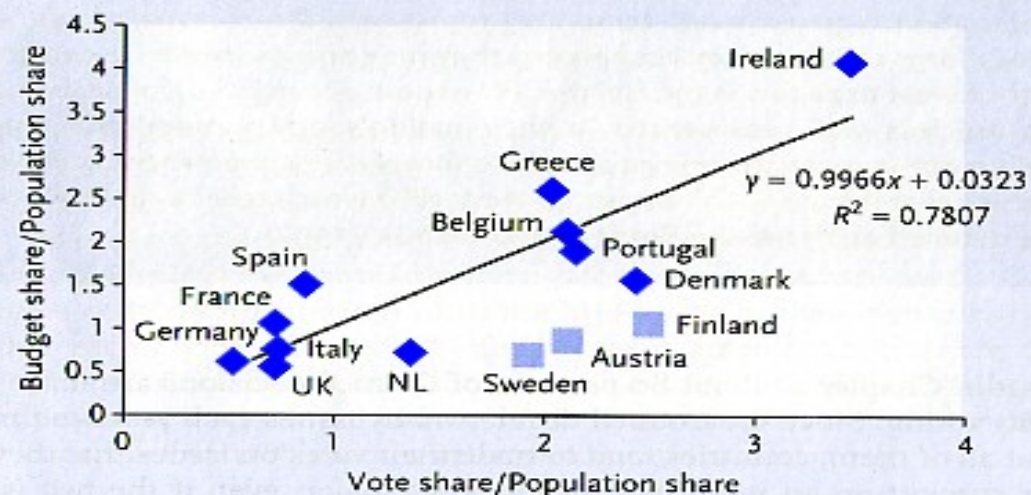
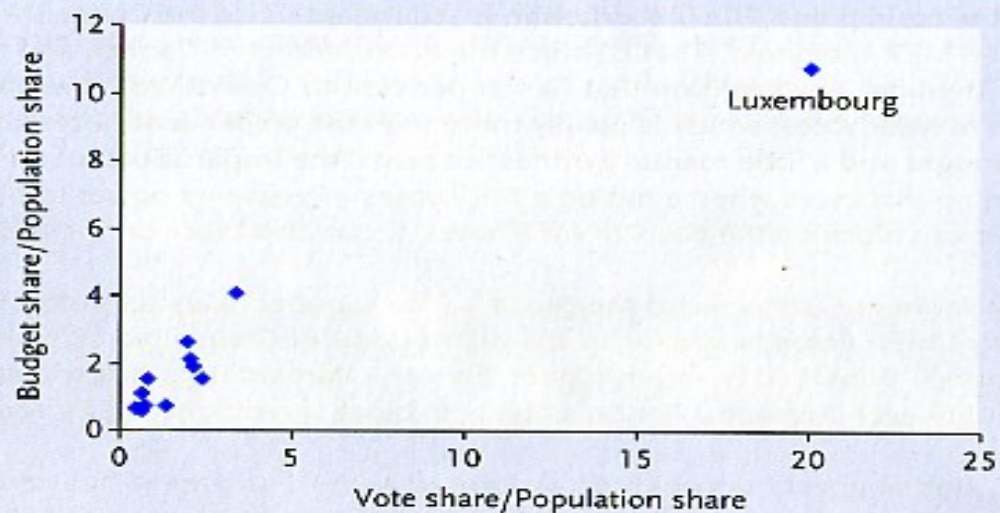
X

- rozpočet je prostředek dokonalé alokace zdrojů potřebným (back scratching se nepoužívá)

Teorie rozpočtu x empirická data

- existuje pozitivní korelace mezi silou a příjmem (měřeno na osobu), tzn. metoda back scratching se používá
 - Lucembursko je ve zcela jiném postavení než ostatní země
 - nové země se ještě nenaučily back scratching používat

Empirická data – korelace

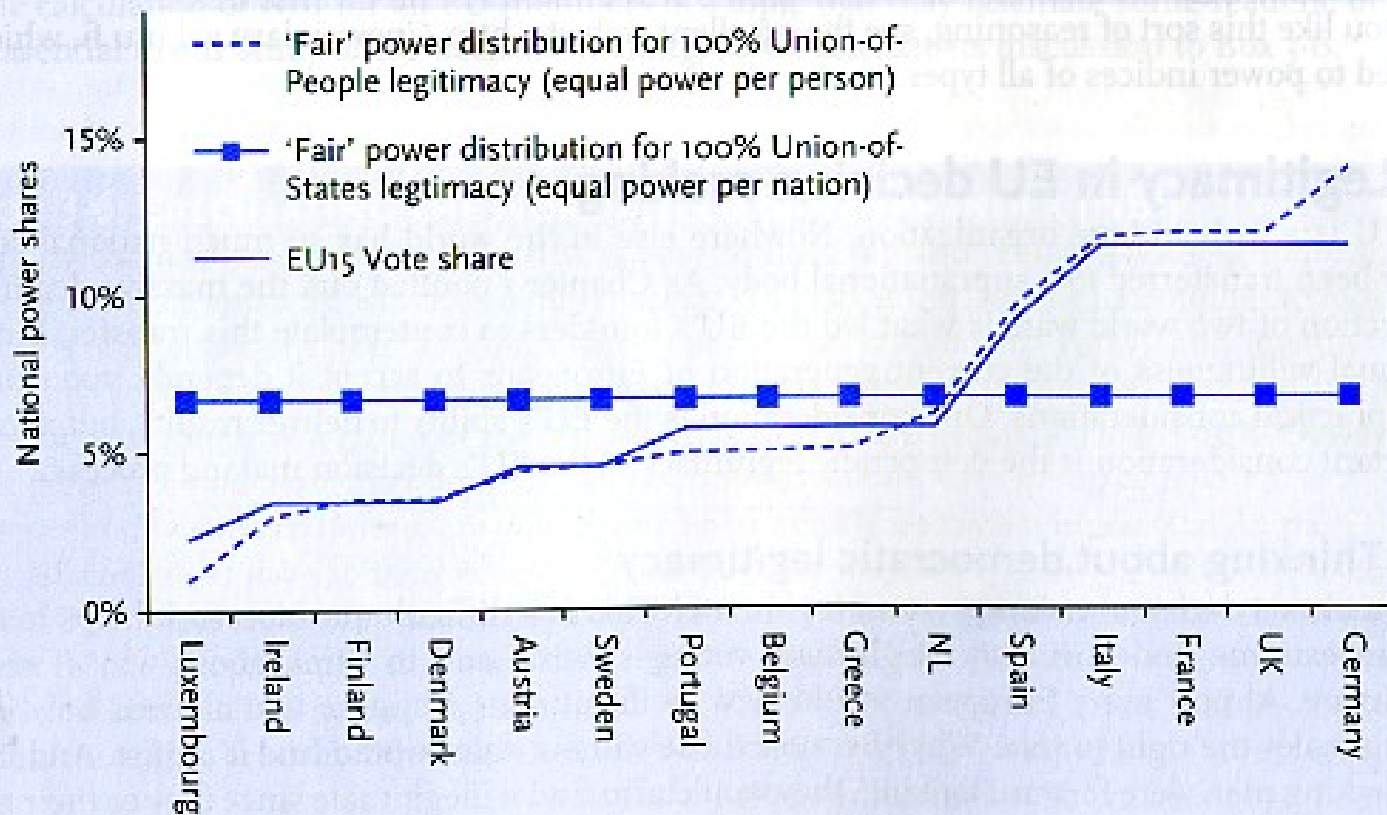

SOURCE: Adapted from Baldwin (1994) Fig. 7.2 using European Commission total allocated expenditure data (averaged over 1995 to 2000 to smooth out annual fluctuations).

Legitimita EU rozhodovacího procesu

- legitimní schvalovací proces je ten, který ctí principy demokracie
- demokratická legitimnost znamená, že váha hlasu každého člena je stejná
- v EU dva možné výklady demokratické legitimnosti
 - každý občan disponuje jedním hlasem
 - každý stát disponuje jedním hlasem

EU: kompromisní legitimita

SOURCE: Adapted from Baldwin et al. (2001), based on calculations by Mika Widgren.